

LIII	Si ex uena, arteriave, & naribus sanguis profluat	ibidem
LIIII	De neruis contulneratis	191
LV	De articulorum contractione, seu ligatione, quæ ancyle dicitur	193
LVI	De articulis relaxatis	194
LVII	De lumbricis	ibidem
XVIII	De ascaridibus	196
LIX	De dracunculis	197

ANNOTATIONES IN LIB. V.

Folio. 198. a 10

De uirulentis bestiis præcipientes.) Græci uocant ἰοβο'λας, hoc est uirusiaculantes, siue icu' siue uorsu.

linea. 26

Melanthii, syluestris cumini.) Græce est μελανθίῳ ἀγρίῳ, καὶ με'ντασσε'ρμα. quod ad uerbum sic sonat, melanthii syluestris & cumini semen. Verum quum melanthii syluestris nec a Dioscoride nec Galeno, aliis ue scriptoribus qui de simplici medicina tractant, ulla fiat mentio, putauit legendum, Melanthii & cumini syluestris semen.

linea. 35

Præsertim pino aut picea.) Magna inter doctos concertatio est, de pinu & picea, quomodo Græcis appellari debeat. Alius enim pinum uocat πῶ'κην, alius κω'ρον; picea uero hic πίτυν ἢ πῶ'κην. Nos autem Theophrastum cum Plinio cōserentes. πίτυν piceam dictam esse inuenimus, πῶ'κην tedā. Verba Theophrasti ita sonant, σιω'ρεται μὲν πῶ'κην ἕκ τῶν λιπώρων ἁπάντων ἐν ἑλῶν πῶ'κην καὶ πίτυος. hoc est, Colligitur præcipue pix ex pinguisimis lignis peuces & pityos. Quæ omnia Plinius pariter indicauit, libro decimosexto, capite decimo, & undecimo, copiosiores resinas & liquidam piceam fieri ex teda & picea testatus. Adde quod Scribonius Largus compositione ducentessimaprime resinam pityniā interpretatur resinam e picea. Κω'ρον, pinum dici multorum testimonio corroborare possem. Hoc itaque in unum uerbum dictum uelim, semper in eum me uertisse modum,

k

ANNOTATIONES

præterquam hoc in loco, ubi πῶλον pinum interpretatus sum, Dioscoridis interpretes sequuntur

b. linea. 12

Homo adhibendus est qui uulnus exugat.) Græce est ἐκμύζου μὲν χρεῖσθαι, hoc Celsus ad uerbum fere expressit, lib. 5. ca. 27. Si iniquus, ne id quidem est, homo adhibendus est qui uulnus exugat.

b. linea. 18

Partes scalpello exasperentur.) Græce est uerbum κατὰ χαίρειν, quod est scarificare: quod Celsus nunc cutem exasperare, nunc cutem incidere dixit, ut libro sexto capite quarto. Quidam hæc genera arearum scalpello exasperant.

linea. 33

Lixiua. Sic interpretati sumus κοίτην ὑποκίτην. Rationē in annotationibus in lib. 7. reddimus.

Folio. 199. a 51

Desudationes.) Hoc est sudoris prouocationis, de quibus lib. primo cap. 48

b. linea. 16

Hydrophobiam Græci appellant.) Celsus hoc genus morbi miserimum, aquæ timore appellat, lib. 5. ca. uigesimo septimo. Solet iniquus, ex eo uulnere, ubi parum occursum est, aquæ timor nasci ὑδροφοβία Græci appellant: Miserimum genus morbi, in quo simul æger & siti & aquæ metu cruciatur. Scribonius Largus eodem fere modo interpretatur compositione ceterisima septuagesima prima, aquæ hoc est liquoris metum interpretatus.

b. linea. 18

Sui fastidio. Græce est μετὰ ἀπορίας, quod alii interpretantur, cum suorum ignorantia Grammaticos Græcorum citantes, qui ἀπορίας exponunt ἀπορίας. Non male aut dicas cū animi desponsione.

Folio. 200. a 27

Prius fomentis adiuta.) Hac locutione utitur Celsus lib. 4. cap. 4. Thorax fomentis cataplasmatibusq; calidis, aut siccis aut etiam humidis adiuuandum est.

Folio. 201. a 11

Lata manu morsum ferito.) Celsus libro quinto capite uigesimo septimo eandem sententiam fufius exponit. 55

ANNOTATIONES

manus vulneri imponitur, superq; id duobus digitis uer-
beratur. linea.21

Ad feridas autem iam morfus.) Græce est $\pi\rho\delta' \delta\epsilon' \tau\alpha' \eta' \delta\eta'$
 $\alpha\pi\rho\upsilon \rho\omega\mu\epsilon\upsilon' \alpha' \tau\omega' \nu' \theta\eta' \mu\epsilon' \tau\omega\upsilon$, hoc est ad morfus quos in flammato iam feruida inuasit.

linea.32

Lac ficulneum.) Hoc est liquor ficulneus: sicut lac papaueris lac silphii, aliorumque consimilium, pro liquore aut lacryma.

b.linea.9

Lingua sermonē manifesto nō explicat.) Græce est $\gamma\lambda\omega's\sigma\sigma\eta\varsigma \alpha' \sigma\epsilon\phi\epsilon\iota\alpha$ quasi dicas linguæ obscuritas. Celsus lib.4. capite secundo: Si lingua resoluta est, quod interdum per se interdum ex morbo aliquo fit, sic ut sermo hominis non explicetur.

b.linea.26

Periculo subtrahere.) Id est succurrere. Celsus lib.1. cap.7. Vix ulla medicina periculo subtrahit.

Folio.202.a 9

Particula intenditur.) Hic particula pro pene ponitur, Græce est $\mu\omicron' \rho\iota\omicron\upsilon$.

Folio.203.a 14

Mali punici dulcis corium.) Mali corium dicitur teste Flisnio lib.23. cap.6. quod ad coria perficienda eo utuntur. Græcis est sidion, Scribonius Largus uocat etiam mali granati corium compositione ducentesima trigesima quarta. Si iniquens, maior tumor erit, mali granati corium ex aqua coctum & tritum lenticulæ pari pondere admisceri oportet.

b.linea.9

Depassio ipsam inuadit.) Hoc est ulcera quæ depascunt, Noma Græcis appellantur, quod serpendo depascendoque corpora hominum infestent. Plinius etiam Græca dictione utitur.

Folio.204.a 22

Similiter cum farinæ polline. Nempe ordeaceo farinæ poline, quem Græcis diximus uocari $\pi\epsilon\pi\alpha' \lambda\eta\gamma' \alpha' \lambda\phi\iota' \tau\epsilon$, pro ipsa polenta, seu farina ordeacea.

linea.32

De amphibæna.) Hoc animal biceps est, auctore
k ii

ANNOTATIONES

Galeno, & utraque parte ingreditur, unde nomen illi inditum est.

b. linea. 3

Dryinus in quercum radicibus.) Hæc belua a quercubus nomen sortita est, quod in radicibus earum uiuat in Helleponto, odore terro, qui & eam prodit.

b. linea. 15

Tormina.) Græce est *σφοδρος*. Nos tormina interpretati sumus, significantes ea dictione quemadmodum & Celsus graues quidem, non tamen omnes, nec in qualibet hominis parte dolores, sed eos duntaxat qui circa umbilicum, omnemque id spatium quod in anteriore homine ab hostiolo stomachi ad umbilici partem descendit, hominem torquent, non morbi genus aliquod constituent, sed alterius morbi comites & symptomata, ut Græci uocant. Tormina intestinorum ab his torminibus diuersa sunt, eadem tamen ratione apud Latinos nomen inueniunt, Græci uocant *δυσεντερια*.

b. linea. 22

Qui hæmorrhici ictum seperunt.) Hæmorrhoids & hæmorrhoids a sanguinis effectu nominantur, qui toto corpore percussis effluit: ille mas hæc foemina est. Vtrique color arenaeus, magnitudo palmorum trium, crassitudine paulatim in tenuitatem descendente, incesu tardo & directo serpit, rufus, ut quidam scribunt, pedibus: maculae per totas partes partim atræ, partim candidæ, squamis, asperæ, ob id ingredientiæ strepitu sese produnt. Foemina in aluum iacet serpendo, meatumque uersus caudam inferiore situ continet; mas autem uersus aluum habet, ceruicemque serpendo porrigit. Foemina perniciosior, ut ex cuius ictu dentes, gingiuarum unguesque decidant.

Folio. 205. a 21

Natricis morsu uulnus factum.) Natrrix primum in terra uiuit, & chersydros appellatur, deinde in aqua. Similis est aspidi pusillæ, præterquam quod ceruicem latam non habet ut aspidem.

b. linea. 1

Inexpugnabili dormiendi necessitate premuntur.) Græce est *λαθραϊκοί γίνονται*, quod sonat, lethargici fiunt.

ANNOTATIONES.

linea. 3

Defectis siquidem ipsis.) Hoc est defectis ipsis & diuifis.

Folio. 206. a 12

Quum basiliscus momorderit.) Pestilentissimum sine duobus omnium animalium est basiliscus, quod a triplici frontis apice & candida in capite, ut ait Plinius macula, & quodam diademate insigni, ita appellatum est duodecim uos amplius digitorum magnitudine, cuius uel sibilum animas res nullæ perferunt, præter mustelam, a qua uincitur. Ad eam naturæ nihil placuit esse sine pari.

linea. 19

Pastinaca & muræna.) Pastinaca piscis Græce $\tau\epsilon\upsilon\prime\alpha\omega\tau$, turturi æqui uoca appellatione uocatur.

Folio. 207. a 24

De uenenosis medicamentis.) Sunt qui dictionem medicamenti de uenenis non recte dici putent, ut pharmacum de medicina, eoq; superiore anno quum librum quendam Galeni in lucem dedissem barbarum me uocabant, qui uulgarim pharmacum pro medicamento; nec grauatim id tuli, quum in ea re authores habuerim clasicos, quos imitantibus etiam errare honestum censuimus.

Eadem linea.

Ea pars quæ præcauere illa & declinare præcipit.) Hæc partem $\pi\rho\phi\upsilon\lambda\alpha\chi\tau\iota\kappa\eta$ Græci scriptores appellant, quæ uidelicet tradit, quomodo se quis contra iniurias insidiantium muniat.

b. linea. 19

Ipse rex Mithridates usus est.) Hanc historiam ad uerbum fere ex Galeni commentario de theriaca ad Pisonem transcripsit Paulus.

Folio. 208. b 30

Aphronitrum.) Græce quidem sic est, uerum corrupte proaconitum; quum Paulus inter uenenorum remedia, aphronitri non meminerit. Aconiti autem remedia ponit cap. 46

Folio. 209. a 6

Vinum copiosum raptim.) Græce est $\alpha\delta\rho\prime\omega\varsigma$, quod raptim & uniuersim cumulatimq; significat, atque hoc post balneum nihil deterius.

linea. 10

Qui cantharidem assumpserunt.) Nomine cantharidum e

K iii

ANNOTATIONES

nostris aliqui etiam scarabeos, maxime pilularios accipiunt qui canthari dicuntur. Plinius: Est (inquit) & cantharus dictus scarabeus parvus fruteta erodens. In qua parte cantharides uenenum habeant, inter authores non conuenit. Alii in pedibus & capite existimant esse, alii negant. Hoc inter omnes constat, pennas earum auxiliari, in quacunq; parte sit uenenum.

b. linea. 1

Subrestis potionis ingestio. Bouum pestis acerba est buprestis ac inde illi a Græcis nomen inditum, teste etiam Plinio libro 3. cap. 4. ubi sic scribit: Buprestis animal est rarum in Italia, simillimum scarabeo multipedi. Fallit inter herbas bouem maxime, unde & nomen inuenit, deuoratumque tacto felle, ita inflammat, ut rumpat.

linea. 12

Quibus salamandra data est. Salamandra bestia est sacenti figura, stellato capite, nunquam nisi magnis & continuis imbribus proueniens, & sequuta serenitate deficiens. Cuius teste Plinio libro uigesimonono capite quarto, inter omnia uenenata scelus maximum est: Populos nanque pariter necare improuidos potest. Nam si arbori irreperit, omnia poma inficit ueneno, & eos qui ederint necat, frigida uero nihil a conito distans.

linea. 25

Picearum eruca pota. Hortorum satorumque omnium pestis calamitasque sunt eruce, dira animalia, lento & humido tempore nascuntur, in uiribus & arboribus frondem omnem & florem erodunt, turpique facie depastam arborem relinquunt. Picearum autem eruce, de quibus hic agit Paulus, cæteris erucis similes & congeneres, discrimen ab arbore in qua nascuntur, non uine ipso ostendunt, pityocampæ a Græcis appellatæ.

linea 35

Leporis marini potum. Lepus marinus pusillum animal, odore tetro, inter loligines fere degit, quibus & similibus esse dicitur: uenenum est aliis cibo, aliis potu, aliis contuitu.

Eadem linea.

Piscibus non ab similibus. Græce est. ἰχθυὸς οὐ μολία ἰχθυὸς, hoc est gustus similis piscibus. Scribonius Largus mania

ANNOTATIONES.

festius id explicauit compositione. 186. sic scribens: Leporia
marini gustus non absimilis illotis piscibus, aut etiam pu-
tentibus.

Folio. 210. a 15

Rana rubeta aut palustris.) Rubeta rana dicta est, quod in
uepibus uiuat, quâquam prius in aqua, postea fit terrestris.
Perniciosa hæc ut cherydros. grandissima cunctarum ma-
gnitudo testudinis paræ, geminis quandoque ueluti cor-
niculis, ut inquit Plinius, dorsum exasperat, inflatque se ira-
ta, tam proterue audax, ut insiliat quoque proximum: bu-
fo dicitur uulgo, ueneficiorum plena, præcipue ossicu-
lis duobus.

b. lineæ. 19

Si altercum aliquis.) Hoc Græci ὑἄστυ' α'μὸν uocant, quasi di-
cas suis fabam: Latini uero ab altercando altercū nomināt,
ut testis est Scribonius, compositione. 181.

linea 24

vinum falsum.) Græce est ἀ'λ'μυρον. Puto autem idem esse
π'εθ'α'λ'α'σ'μ'ον' ο'ν, hoc est ex marina aqua factum, ut Plinius
inquit lib. 23. cap. 1

Folio. 211. a 2

Quique uacuat in sese detritis.) Hoc est, putaminibus cui
eritis & infractis humore exempto.

linea. 30

Papaueris liquorem.) Hoc meconium nonnulli uocant.
Scribonius compositione. 180. papaueris uiridis esse suc-
cum asserit.

b. Linea, 24

Lucernæ funiculi cōbusti extinctique.) Græce est. ἄ'λ'υ'χ'ο
π'ι'ον' κ'ι'κ'α'μ'ον' ο'ν' κα'ὶ' σ'β'η'σ'μ'ον' ο'ν'. Celsus lib. 4. c. 20. extinctum
ex lucerna linamentum uocauit.

Folio. 212. a 32

Totum corpus prurire facit.) Sonat Græce, κ'ι'σ'μ'ο'σ'κ'α'θ' ἑ'λ'α'ο'ν
τὸ' σ'ω'μα. Dioscorides etiam hunc in modū habet. Largus
autem uetustissimus author, de eadem re tradens, pro cor-
pus habet os. Verba eius sunt compo. 193. Ephemerum po-
sum protinus quidem totum os prurire facit, uelut scilla
tactum: postea etiam adurit, quasi pipere commanducato.
Facilis lapsus est in Græcis dictionibus, ut σ'ω'μα ponatur
pro σ'μα.

k iiii

ANNOTATIONES

b. lineæ. 34

Carabi astaciq.) Genera cancrorum sunt, teste Plinius lib. 9 capite. 31

Folio. 213. a 19

Pharicum dictū.) Multi scriptores dubitant, simplex ne an compositum sit pharicum . Largus compositione 195. ex compluribus componi affirmat.

Folio. 214. a 18

Lac coagulātū uniuersam.) Græce est, γάλα ε' μπουκάου ε' ν. Marcellus reprehendit Dioscoridis interpretes, qui lac coagulatum ubique reddiderint: ipse lac cui coagulum est admixtum, exponens . Nos cum Largo etiam gelatum lac diximus.

Linea. 24

Cinis lixiua) Marcellus Dioscoridis interpres dum omnes alios reprehendit, ipse parum docte hanc dictionē ex Paul Io πηλοποιικη' exponit. Galenus de compositione medicamentorum κατ' α' τ' ο' π' ο' ν' ex Largo transferens emplastra, ο' δ' α' τ' ο' s πηλοποιικη' reddidit, quod Largus cinerem lixiuæ dixit. Verba Largi sunt hæc, compositione. 216. Ceræ pondο libra, resinæ terebinthinæ pondο libra, nitri rubri pondο libra: hoc teritur ex cinere lixiua. Galenus sic habet idē emplastrum: κήρυ λι. α' τ' ε' ρεβινθίνης λι. α' α' φρονίτης λι. α' ο' δ' α' τ' ο' s πηλοποιικη' ξι. κ'. Cæterum quod est apud Galenum ο' δ' α' τ' ο' s id Paulus dixit κοίναρ.

Folio. 215. a 12

Coloris plumbei sunt.) Largus ita reddidit compositione 183. Græce est, μολυβδου δ' εις γίνονται.

Eadem lineæ.

Deformitas circa faciem deprehenditur.) Quanquam Græce est, ε' π' ρ' ε' π' ρ' ε' α' ρ' λαμβανεί, tamen quia Scribonius significantius circa faciem addidit, nos eum sequi masticimus.